

UDK/UDC 94

ISSN 1332-4853 (Tisak)
ISSN 1848-9109 (Online)

scrinia slavonica

Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje
Hrvatskog instituta za povijest

*Annual of the Department for the History of Slavonia, Srijem and Baranja
of the Croatian Institute of History*

svezak / volume 21 (2021)

Slavonski Brod, studeni 2021.

scrinia slavonica

godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje
Hrvatskog instituta za povijest

Prvi broj objavljen 2001. / *Founded in 2001.*

© Scrinia Slavonica

(Hrvatski institut za povijest - Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje)

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief: Stanko Andrić

Tajnik uredništva / Secretary: Marijan Šabić

Uredništvo / Editorial Board:

Miroslav Akmadža, Marija Karbić, Suzana Leček,
Robert Skenderović, Milan Vrbanus, Dinko Župan

Uredničko vijeće / Advisory Board:

Mato Artuković (Slavonski Brod), Carl Bethke (Tübingen), Hrvoje Gračanin (Zagreb),
Fazileta Hafizović (Sarajevo), Đura Hardi (Novi Sad), Alojz Ivanišević (Wien), Milan Kruhek
(Karlovac), Damir Matanović (Osijek), Nenad Močanin (Zagreb), Antal Molnár (Budapest),
Mirko Valentić (Zagreb), Szabolcs Varga (Pécs), Božena Vranješ-Šoljan (Zagreb), Piotr Żurek
(Bielsko-Biała), Zlata Živaković-Kerže (Osijek)

Adresa uredništva / Address: Starčevićeva 8, HR-35000 Slavonski Brod

<http://hipsb.hr/>

E-mail: info@hipsb.hr

Tel. / fax: (+385) (0)35 447 243; (0)35 447 247

Žiro-račun / Bank account: Hrvatska poštanska banka, IBAN HR7023900011400000096

Lektura i korektura / Text editing and proof reading: Slavko Sušilović

Grafički urednik / Page layout: Krešimir Rezo

Likovno rješenje korica / Cover design: Dragutin-Dado Štebih

Tisak / Printed by: Krešendo, Osijek

Naklada / Print run: 300

Cijena ovom broju / Price per issue: 80 kn + PDV

Za inozemstvo / Abroad: 15 EUR

Prijava o izdavanju časopisa *Scrinia Slavonica* ubilježena je u Uredu za odnose s javnošću
Vlade Republike Hrvatske pod brojem: klasa 008-02/01-01/793.

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / *The journal in digital form is accessible at*
<http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>

(Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“)

Radovi objavljeni u časopisa *Scrinia Slavonica* referiraju se i dostupni su u bazama / *Articles*
published in Scrinia Slavonica are indexed in and available at:

Historical Abstracts i *Historical Abstracts with Full Text* (<http://ebscobhost.com>);

European Reference Index for the Humanities – ERIH Plus (<https://dbh.nsd.uib.no/publiseringskanaler/erihplus/>);

Central and Eastern European Online Library (<http://www.coeol.com>).

Slika na naslovnici / Cover illustration:

Plan vukovarskog kontumaca u vrijeme epidemije kuge 1795-1796, u: F. Schraud, *Historia pestis Sirmiensis annorum MDCCXCV et MDCCXCVI*, tomus I. (Budae, 1802), tab. VI. (detalj).

scrinia slavonica

svezak 21 (2021)

Sadržaj

Iva PAPIĆ:

Zidni oslici u crkvi Rođenja Presvete Bogorodice u Koprivni – analiza ikonografije, stila i naručitelja u kontekstu umjetnosti viteških redova9

→ *Summary*

Davor SALIHOVIĆ:

O porijeklu i počecima karijere Bartola Grabarskog, priora Vranskog priorata od oko 1474. do 1512.43

→ *Summary*

Nedim ZAHIROVIĆ:

Idris Karačović, sluga Nikole Šubića Zrinskog, osmanski beg i paša77

→ *Summary*

Marta IVKOVIĆ i Darko VITEK:

Centralizacija državne uprave kroz formiranje županija i izgradnja odnosa prema vlastelinskim samoupravama – primjer Srijemske županije i Iločkog vlastelinstva u 18. stoljeću89

→ *Summary*

Veljko MAKSIĆ:

Čovjek, okoliš, prirodne pojave i kuga u Slavoniji i Srijemu tijekom XVIII. stoljeća 117

→ *Summary*

Mislav GREGL, Maja MATASOVIĆ i Tamara TVRTKOVIĆ:

Kronologija potresa u Slavoniji između 1739. i 1835. godine (prema podacima iz zapisnika franjevačkih samostana u Brodu, Našicama, Osijeku, Vukovaru i Šarengradu) 159

→ *Summary*

Petra KOLESARIĆ:

Osuđenici Valpovačkog vlastelinstva 1812.-1847. 185

→ *Summary*

Vlasta ŠVOGER:

Mijat Stojanović – od „magareće klupe“ do istaknutog pedagoga i pučkog pisca 19. stoljeća 219

→ *Summary*

Jasminka NAJCER SABLJAK i Silvija LUČEVNJAK:
Prilog poznavanju baštine slavonske plemićke obitelji Adamović Čepinski 239
→ *Summary*

Siniša LAJNERT:
Ustroj i djelovanje Dioničarskog društva vicinalne željeznice
Szt. Lőrincz-Slatina-Našice 275
→ *Summary*

Ivica MIŠKULIN:
Učitelj i politika: slučaj Ivana Trdića
(Prvi dio: U Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca) 323
→ *Summary*

Ana RAJKOVIĆ:
Borba protiv „bacila“: suzbijanje boljševičkih ideja na području
Slavonije između dvaju svjetskih ratova (1918.-1939.) 355
→ *Summary*

Ivan MILEC:
Promjena brodske gradske uprave 1942. godine – sukob stare i nove elite? 389
→ *Summary*

Grada

Stanislav ARTUKOVIĆ i Ivica MIŠKULIN:
„Hrvatski problem“ i Hrvat-demokrat Zdravko Kovačević 431

Prijevod

Tamás KÖRMENDI:
O pripadnosti „stare“ Slavonije u 11. stoljeću 457

Bibliografija

Tatjana MELNIK:
Bibliografija znanstvenog rada Podružnice za povijest Slavonije,
Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest 2016. – 2020. 481

Kronika

Stanko ANDRIĆ:
Dvadeset peta obljetnica Podružnice 515

Državna nagrada za znanost Josipu Paratu 521

Osma dodjela Nagrade Podružnice mladim povjesničarima (S. ANDRIĆ) 523

Prikazi i osvrti

- La transgression en temps de guerre de l'Antiquité à nos jours*, ur. Nathalie Barrandon i Isabelle Pimouguet-Pedarrros, Rennes, 2021. (Josip PARAT) 531
- Pavol Maliniak i Imrich Nagy: *Turek na obzore (Z prameňov k uhorsko-osmanským vzťahom)*, Kraków, 2013. (Dino MUJADŽEVIĆ) 534
- Ladislav Dobrica i Ivana Posedi: *Kronika franjevačkog samostana u Vukovaru: Knjiga I (1722.-1780.)*. Gradivo za povijest Vukovarsko-srijemske županije županije, knjiga XIV, Vukovar, 2020. (Milan VRBANUS) 539
- Mirjana Repanić-Braun i Mario Braun: *Spomenik Svetoga Trojstva u Osijeku / Monument of the Holy Trinity in Osijek*, Zagreb – Osijek, 2020. (Gabrijela ODOBAŠIĆ) 542
- Katarina Horvat-Levaj i Margareta Turkalj Podmanicki: *Palača Slavonske generalkomande u Osijeku*, Zagreb – Osijek, 2019. (Iva VIDOVIĆ) 547
- Tužna mladost i žalostna smrt Pere Šestića iz Račinovaca. Sastavio Stančić*. 3. izdanje (pretisak), ur. Martina Kelava, Drenovci, 2020. (Josip LUČIĆ) 550
- Stipica Grgić: *Između režimske ideologije i potreba građana: Savska banovina 1929-1939.*, Zagreb, 2020. (Ivan MILEC) 554
- Stefan Gužvica: *Prije Tita. Frakcijske borbe u Komunističkoj partiji Jugoslavije 1936.-1940.*, Zagreb, 2020. (Ana RAJKOVIĆ PEJIĆ) 558
- Ivan Tepeš: *Hrvatska politička emigracija – HSS*, Zagreb, 2021. (Stjepan BEKAVAC) 563
- Osječki zbornik*, sv. 36., gl. ur. Marina Vinaj, Osijek, 2021. (Petra KOLESARIĆ) 567

scrinia slavonica

volume 21 (2021)

Contents

Iva PAPIĆ:

Wall Paintings in the Church of the Nativity of the Most Holy Mother of God in Koprivna – Analysis of Iconography, Style and Patrons in the Context of the Art of the Military Orders9

Davor SALIHOVIĆ:

On the Background and Career of Bartholomew of Grabarje, the Prior of the Priory of Vrana between c. 1474 and 151243

Nedim ZAHIROVIĆ:

Idris Karačović, Servant of Nikola Šubić Zrinski, Ottoman Bey and Pasha77

Marta IVKOVIĆ and Darko VITEK:

The Centralization of the State Administration through the Establishment of Counties and the Building of Relationships with Manorial Self-governance – the Example of the Syrmia County and the Ilok Manor in the 18th Century89

Veljko MAKSIĆ:

Man, Environment, Natural Phenomena and the Plague in Slavonia and Syrmia during the XVIII Century 117

Mislav GREGL, Maja MATASOVIĆ and Tamara TVRTKOVIĆ:

Chronology of Earthquakes in Slavonia between 1739 and 1835 (according to the records of the monasteries in Brod, Našice, Osijek, Vukovar and Šarengrad) 159

Petra KOLESARIĆ:

Convicts of the Valpovo Manorial Estate 1812-1847 185

Vlasta ŠVOGER:

Mijat Stojanović – From a Naughty Pupil to a Prominent Educationist and Popular Writer of the 19th Century 219

Jasminka NAJCER SABLJAK and Silvija LUČEVNJAK:

A Contribution to the Heritage of the Slavonian Noble Family Adamović of Čepin 239

Siniša LAJNERT:

The Structure and the Activity of the Szent Lőrincz-Slatina-Našice Vicinal Railway Ltd. 275

Ivica MIŠKULIN:
Teacher and Politics: The Case of Ivan Trdić
(First Part: In the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes) 323

Ana RAJKOVIĆ:
The Struggle Against “Bacilli”: The Restraint of Bolshevik Ideas
in the Territory of Slavonia Between the Two World Wars (1918-1939) 355

Ivan MILEC:
The Change of the City Government in 1942 – a Conflict between
an Old and a New Elite? 389

Source Edition

Stanislav ARTUKOVIĆ and Ivica MIŠKULIN:
The “Croatian Issue” and the Croat-Democrat Zdravko Kovačević 431

Translation

Tamás KÖRMENDI:
To Whom did „Old“ Slavonia Belong in the 11th Century? 457

Bibliography

Tatjana MELNIK:
Bibliography of Published Works of the Department for the
History of Slavonia, Srijem and Baranja of the Croatian Institute
of History in 2016 – 2020 481

Chronicle

Stanko ANDRIĆ:
Twenty-fifth Anniversary of the Department 515

Josip Parat Receives the State Award for Science 521

Eighth Prizes of the Department for Young Historians (S. ANDRIĆ) 523

Book and Conference Reviews 531